

5-тақырып

Су ресурстарын басқарудағы
саяси заңнамалар

Қазақстан Республикасының су ресурстарын пайдалану және қорғау бойынша негізгі құжаттар:

Қазақстан Республикасының Конституциясы (1995ж)

Қазақстан Республикасының Су Кодексі (2003ж)

**Қазақстан Республикасының Экологиялық Кодексі
(2007ж)**

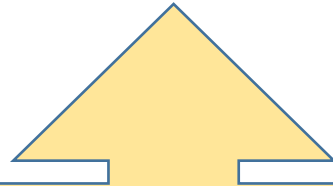
Жасыл экономика концепциясы

Қазақстан Республикасының Конституциясы

(1995ж. 30тамызда республикалық референдумда қабылданған)

31-бап

**Мемлекет адамның өмір сүруі мен денсаулығына қолайлы
айналадағы ортаны қорғауды мақсат етіп қояды**

**Су - қоршаған орта мен адамзаттың өмір сүруін қамтамасыз
ететін табиғаттың негізгі компоненті.**

**Сонымен қатар су ресурстары қоғамның негізгі бағыттаушы
факторы. Су ресурстарымен қамтуда және пайдалану кезіндегі су
балансының бұзылуы қоғам дамуына кедергі болып табылады.**

Қазақстан Республикасының Су заңнамасы

Қазақстан Республикасының су заңдары Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және осы Кодекс пен Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады. Егер Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шарттарда осы Кодекстегіден өзгеше ережелер белгіленген болса, халықаралық шарттардың ережелері қолданылады. (СК.,2-бап)

Қазақстан Республикасы су заңдарының мақсаттары халықтың және қоршаған ортаның тіршілік жағдайларын сақтау мен жақсарту үшін су пайдалану мен су қорын қорғаудың, сумен жабдықтаудың және су бұрудың экологиялық қауіпсіз және экономикалық оңтайлы деңгейіне қол жеткізу және қолдау болып табылады. (СК., 3-бап)

Елдегі жаңа құқықтық, экономикалық және экологиялық қатынастарға, су ресурстарын пайдалану және қорғау саласындағы халықаралық шарттар нормаларына сәйкес, ағымдағы түзетулер енгізу қажет болған жағдайда, Қазақстан Республикасының Су кодексі өңделеді.

Қазақстан Республикасының Су Кодексі

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі N 481 Кодексі.

33-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік басқару

Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік басқаруды Қазақстан Республикасының Президенті, Қазақстан Республикасының Үкіметі, уәкілетті орган, коммуналдық шаруашылық саласындағы уәкілетті орган, Конституцияда, осы Кодексте, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде белгіленген өз құзыреті шегінде облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті өкілді және атқарушы органдары жүзеге асырады.

Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы басқару құрылымы кешенділігі мен қоса бағыныстылығы ескеріле отырып, мынадай деңгейлерге бөлінеді:

- 1) мемлекетаралық;
- 2) мемлекеттік;
- 3) бассейндік;
- 4) аумақтық.

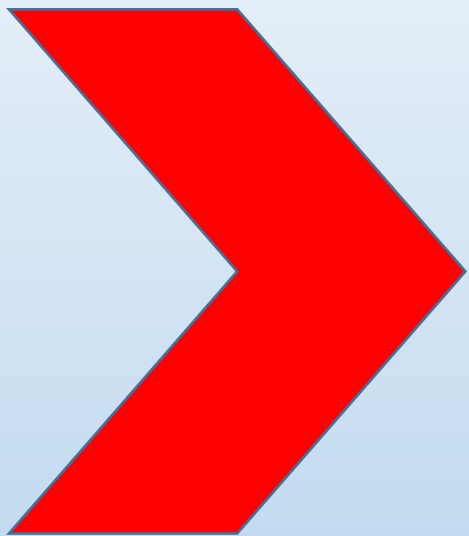
Мемлекеттік органдар су қорын ұтымды пайдалану және қорғау жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыруға азаматтар мен қоғамдық бірлестіктерді тартуы мүмкін.

Су ресурстарын мемлекеттік басқарудың құрылымдары

Су ресурстарын пайдалану және қорғау бойынша мемлекеттік басқару суды қолдану жағдайларына байланысты алаптық-сушаруашылық және әкімшілік-территориялық деңгейде жүзеге асады.

Су ресурстарын басқаруда уәкілетті органдар:

- Су жүйесін пайдалану, қорғау, қамтамасыз ету және реттеу бойынша уәкілетті орган - Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығы Министрлігінің су ресурстары жөніндегі Комитеті
- Тұрмыстық шаруашылық саласындағы өкілетті орган - Қазақстан Республикасының ұлттық экономика министрлігі
- Жергілікті өкілдер, облыс, аудан, қала(Мәжіліс, Әкімшілік) атқарушы органдары

- Жер асты суларын пайдалану мен қорғау саласындағы басқару Қазақстан Республикасының инвестиция және даму Министрлігінің геология және жер қойнауын пайдалану Комитетімен келісімімен жүргізіледі.

- Жер үсті суларының мониторингі Қазақстан Республикасының энергетика Министрлігіне қарасты “Қазгидромет” орталығында жүзеге асады.

Қазақстан Республикасының Су Кодексі

36-бап. Қазақстан Республикасы Үкіметінің құзыреті

Қазақстан Республикасының Үкіметі:

- су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарын әзірлейді;
- республикалық меншіктегі су шаруашылығы құрылыстарын басқаруды ұйымдастырады;
- республика облыстарының арасындағы су қатынастарын реттеу ережелерін бекітеді;
- Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен трансшекаралық суларды пайдалану мен қорғау мәселелері бойынша шет мемлекеттермен және халықаралық ұйымдармен ынтымақтастық жасайды;
- су ресурстарын кешенді пайдалану мен қорғаудың бас схемасын бекітеді;
- тұрғын үй-коммуналдық шаруашылықты жаңғырту және дамыту жөніндегі ұйымды айқындайды;
- өзіне Қазақстан Республикасының Конституциясымен, заңдарымен және Қазақстан Республикасы Президентінің актілерімен жүктелген өзге де функцияларды орындайды.

Қазақстан Республикасының Су Кодексі

37-бап. Уәкілетті органның құзыреті

Уәкілетті орган:

- өз құзыреті шегінде су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау, су бұру саласындағы мемлекеттік саясатты әзірлеуге және іске асыруға қатысады;
- елді мекендер шегінен тыс жерлерде су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласында жергілікті атқарушы органдарды үйлестіруді және оларға әдістемелік басшылық жасауды жүзеге асырады;
- негізгі өзендердің бассейндері мен тұтас алғанда республика бойынша басқа да су объектілері бойынша су ресурстарын кешенді пайдалану және қорғау схемаларын әзірлейді;
- су тұтынудың және су бұрудың үлестік нормаларын әзірлеу жөніндегі әдістемені әзірлейді және бекітеді;
- арнайы су пайдалануға рұқсат алуға өтініштің нысанын және арнайы су пайдалануға рұқсаттың нысанын әзірлейді және бекітеді;
- бассейндер және облыстар (республикалық маңызы бар қала, астана) деңгейінде су пайдалану лимиттерін бекітеді;
- су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады
- елді мекендер шегінен тыс жерлерде су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы жобалау, ізденіс, ғылыми-зерттеу және конструкторлық жұмыстарды ұйымдастырады;
- су қатынастарын реттеу, трансшекаралық су объектілерін ұтымды пайдалану мен қорғау мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен шектес мемлекеттермен ынтымақтастық жасауды жүзеге асырады;

Уәкілетті органның өз құзыреті шегінде қабылдаған шешімдері барлық жеке және заңды тұлғалардың орындауы үшін міндетті болып табылады.

Қазақстан Республикасының Су Кодексі

37-1-бап. Коммуналдық шаруашылық саласындағы уәкілетті органның құзыреті

Коммуналдық шаруашылық саласындағы уәкілетті орган:

- елді мекендер шегінде сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік саясатты әзірлеуге және іске асыруға қатысады;
- өз құзыреті шегінде нормативтік-техникалық құжаттаманы әзірлейді және бекітеді;
- елді мекендер шегінде сумен жабдықтау және су бұру саласында әдістемелік қамтамасыз етуді ұйымдастырады;
- елді мекендер шегінде сумен жабдықтау және су бұру саласында жобалау, іздестіру, қолданбалы ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстар жүргізуді ұйымдастырады;
- елді мекендердің сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін пайдалану қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
- елді мекендердің су бұру жүйелеріне ағынды суларды қабылдау қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
- елді мекендердің сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін техникалық пайдалану қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
- есепке алу аспаптары жоқ су тұтынушылар үшін сумен жабдықтаудың және (немесе) су бұрудың коммуналдық көрсетілетін қызметтерін тұтыну нормаларын есептеудің үлгілік қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
- осы Кодексте, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасының Су Кодексі

38;39;39-1-баптары. Облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті өкілді органдарының су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы құзыреті

Облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті өкілді органдары:

- **үлгі ережелердің негізінде аймақтық жағдайлардың ерекшеліктерін ескере отырып, ортақ су пайдалану ережелерін белгілейді;**
- **коммуналдық меншіктегі су шаруашылығы құрылыстарын пайдалануға беру және алып қою тәртібін белгілейді;**
- **жер үсті көздеріндегі су ресурстарын пайдаланғаны үшін төлемақы ставкаларын бекітеді;**
- **Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерін қамтамасыз ету жөніндегі өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.**

Облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдары:

- коммуналдық меншіктегі су шаруашылығы құрылыстарын басқарады, оларды қорғау жөніндегі шараларды жүзеге асырады;**
- бассейндік су шаруашылығы басқармаларымен, халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органмен келісім бойынша ауыз сумен жабдықтау көздерінің су қорғау аймақтарын, белдеулерін және санитарлық қорғау аймақтарын белгілейді;**
- конкурстық негізде Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен су объектілерін оқшау немесе бірлесіп пайдалануға береді;**
- бассейндік кеңестердің жұмысына және бассейндік келісімге қатысады, су объектілерін ұтымды пайдалану және қорғау, елді мекендерді сумен жабдықтау, су бұру жөніндегі ұсыныстарды бассейндік кеңестердің қарауына енгізеді, бассейндік кеңестердің ұсынымдарын зерделейді, оларды іске асыру жөнінде шаралар қолданады;**
- су объектілерін ұтымды пайдалану және қорғау, елді мекендерді сумен жабдықтау, су бұру жөніндегі, оның ішінде жерді гидромелиорациялау, су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралардың іске асырылуын қамтамасыз етеді;**

Ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органдары ауданның, облыстық маңызы бар қаланың аумағы шегінде орналасқан су объектілерін оқшау немесе бірлесіп пайдалануға уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен конкурстық негізде береді.

Қазақстан Республикасының Су Кодексі

7-тарау. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы бассейндік басқару

Бассейндік су шаруашылығы басқармалары (бұдан әрі - бассейндік басқармалар) - уәкілетті органның облыстарда бөлімдері бар, су қорын пайдалану және күзету саласындағы өңірлік органдары (екі және одан да көп облыстардың аумақтарында олардың қызметі жүзеге асырылады және оның өкілеттіктері қолданылады), олардың негізгі міндеті тиісті бассейн аумағында су қорын пайдалану мен қорғау саласында мемлекеттік басқаруды жүзеге асыру болып табылады.

Бассейндік басқармалар мынадай функцияларды жүзеге асырады:

- бассейндік принцип негізінде гидрографиялық бассейннің су ресурстарын кешенді басқару;
- оң экономикалық әсерге, орынды, әділ және экологиялық жағынан тұрақты су пайдалануға қол жеткізу мақсатында су қатынастары субъектілерінің су ресурстарын пайдалану жөніндегі қызметін үйлестіру;
- тиісті бассейн шегінде су объектілерін қалпына келтіру мен қорғау туралы бассейндік келісімдерді дайындау және іске асыру;
- су қорын пайдалану мен қорғауға, жеке және заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының су заңдарын сақтауына мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру;

Қазақстан Республикасының Су Кодексі

7-тарау. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы бассейндік басқару

- қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен, жер қойнауын зерделеу мен пайдалану жөніндегі уәкілетті органмен бірлесіп бассейндер бойынша мемлекеттік есепке алуды, мемлекеттік су кадастрын және су объектілерінің мемлекеттік мониторингін жүргізу;
- су объектілерінде, су қорғау аймақтары мен белдеулерінде кәсіпорындар мен басқа да құрылыстарды орналастыруды, сондай-ақ құрылыс және басқа да жұмыстарды жүргізу шарттарын ұйымдастыру;
- су қорын ұтымды пайдалану мен қорғау жөнінде жүргізіліп жатқан жұмыс туралы, судың жай-күйі мен сапасын жақсарту жөнінде қолданылып жатқан шаралар туралы халықты хабардар ету;
- бассейндік кеңестің жұмысын ұйымдастыру, бассейндік кеңестің мүшелерімен бассейн аумағындағы су қорын пайдалану және қорғау мәселелері бойынша консультациялар өткізу, бассейндік кеңес дайындаған ұсынымдарды талдау, оларды іске асыру жөнінде шаралар қабылдау, бассейндік кеңестің ұсынымдарын мүдделі мемлекеттік органдар мен су пайдаланушыларға жеткізу.

Қазақстан Республикасының Су Кодексі

Су нысандарын қорғау және қалпына келтіру туралы бассейндік кеңес

Су нысандарын бірлесе пайдалану, олардың келешектегі маңызын, сонымен қатар су ресурстарын пайдалану және қорғау жұмыстарын жүргізу үшін бассейндік сушаруашылық басқармаларының, бассейн шегіндегі облыс, республикалық маңызы бар қалалар және басқа да жергілікті аймақтық басқармалар арасында бірлескен *бассейндік кеңес бекітіледі*.

Бассейндік кеңесте тараптардың суды қорғаудың нақты шараларын жүзеге асыру үшін қажетті күштер мен құралдарды өзара іс-қимыл жасау жөніндегі міндеттемелері, оларды орындау мерзімдері анықталады.

Бассейндік келісімдер су ресурстарын басқарудың негізінде, су объектілерін кешенді пайдалану және қорғау схемалары, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттары, ғылыми және жобалық әзірлемелер негізінде жасалады.

Бассейндік келісімдердің мақсаттары мен міндеттерін жүзеге асыру үшін жеке және заңды тұлғалар су объектілерін қалпына келтіру және қорғау жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыруға Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген қаржылық қор ұйымдастыра алады.

Қазақстан Республикасының Су Кодексі

Бассейндік кеңес

Бассейндік кеңес тиісті бассейн шегінде құрылатын консультациялық-кеңесші орган болып табылады.

Тиісті бассейндік басқарманың басшысы басқаратын бассейндік кеңес облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті өкілді және атқарушы органдарының басшыларынан, мемлекеттік органдардың аумақтық органдарының басшыларынан және су пайдаланушылардың өкілдерінен тұрады. Бассейндік кеңестің құрамына қоғамдық бірлестіктердің және олардың қауымдастықтарының өкілдері де кіруі мүмкін. Бассейндік кеңестің әзірлік жұмысын ұйымдастыру бассейндік басқармаға жүктеледі.

Бассейндік Кеңес жұмыстарын құрастыруды Бассейндік басқармаға жүктеледі.

Бассейндік кеңес су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы көкейкесті мәселелерді қарайды, бассейндік келісімге қатысушылар үшін ұсыныстар мен ұсынымдар енгізеді.

Қазақстан Республикасының Су Кодексі

49-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар

Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды өз құзыреті шегінде мыналар жүзеге асырады:

- 1) уәкілетті орган;
- 2) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органы;
- 3) жер қойнауын зерделеу мен пайдалану жөніндегі уәкілетті орган;
- 4) азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган;
- 5) халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті орган;
- 6) ветеринария саласындағы уәкілетті орган;
- 7) фитосанитарлық қадағалауды жүзеге асыратын мемлекеттік орган;
- 8) облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдары.

Уәкілетті орган су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру жөніндегі мемлекеттік органдардың қызметін үйлестіреді.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі

(Қазақстан Республикасының Президентінің 2007 жылғы 9 қаңтардағы N 212 Кодексі қаулысымен бекітілген)

Мемлекеттік су ресурстарын басқару жалпы экологиялық басқарудың ажырамас бөлігі болып табылады.

Су ресурстарын қорғау және пайдалану саласындағы өкілеттіктер анықталды:

18-бап (1-тармақ) бойынша арнайы уәкілетті мемлекеттік органдардың құзіреті:

- 1) “су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган” (қазіргі уақытта КЖҚ МА ҚР жер беті суларының құзыреттілігінде)
- 6) “Жер қойнауын зерттеу және пайдалану жөніндегі уәкілетті мемлекеттік орган”(қазіргі уақытта ҚР Инвестициялар министрлігінің Геология және жер қойнауын пайдалану комитеті, жерасты сулары құзыреттілігінде)

18-бап (2-тармақ) Арнайы уәкілеттік берілген мемлекеттік органдардың құзыреті Қазақстан Республикасының жер, су, орман заңнамасында, Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау, жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, ветеринария, өсімдіктер карантині, атом энергиясын пайдалану, радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы, жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану, азаматтық қорғау, өсімдіктерді қорғау туралы заңнамасында белгіленеді.

Суды пайдаланудың экологиялық талаптары

33-тарау «Суды пайдаланудың экологиялық талаптары»:

- 224-бап.** Су объектілерін пайдалануға қойылатын экологиялық талаптар
- **225-бап.** Ағынды суларды ағызуға қойылатын экологиялық талаптар

Қазақстан Республикасының “Жасыл
Экономика”-ға көшу концепциясы
Қазақстан Республикасы Президентінің
2013ж 30 мамырдғы №557 жарлығымен бекітілген

**«Жасыл экономика» еліміздің орнықты дамуын қамтамасыз
етудің маңызды құралдарының бірі болып табылады.**

**«Жасыл экономикаға» көшу Қазақстанның әлемнің
неғұрлым дамыған 30 елінің қатарына кіру жөнінде
қойылған мақсатқа қол жеткізуін қамтамасыз ететін жоба.**

Қазақстан Республикасының «Жасыл Экономика»-ға көшу концепциясы

«Жасыл экономика» халықтың өмір сүру деңгейі жоғары болатын, қазіргі және болашақ ұрпақтың мүддесінде және елдің қабылдаған халықаралық экологиялық міндеттемелеріне, оның ішінде Рио-де-Жанейро қағидаттарына, ХХІ ғасырға арналған күн тәртібіне, Йоханнесбург жоспарына және Мыңжылдықтар декларациясына сәйкес табиғи ресурстар ұқыпты әрі ұтымды пайдаланылатын экономика ретінде айқындалады.

«Жасыл экономика» еліміздің орнықты дамуын қамтамасыз етудің маңызды құралдарының бірі болып табылады. «Жасыл экономикаға» көшу Қазақстанның әлемнің неғұрлым дамыған 30 елінің қатарына кіру жөнінде қойылған мақсатқа қол жеткізуін қамтамасыз етеді.

Есептеу бойынша 2050 жылға қарай «жасыл экономика» шеңберіндегі жаңартулар ЖІӨ-ні 3 пайызға қосымша ұлғайтып, 500 мыңнан астам жаңа жұмыс орындарын құруға, өнеркәсіп пен қызмет көрсетулердің жаңа салаларын қалыптастыруға, халық үшін сапалы өмір сүру стандарттарын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Қазақстан Республикасының “Жасыл Экономика”-ға көшу концепциясы

Қазақстанда табиғат ресурстары мен қоршаған орта жағдайының экологиялық көрсеткіштері бойынша нашарлау байқалуда

ЖЕР ресурстары

Ауыл шаруашылық жерлерінің үштен бірі деградацияға ұшыраған немесе елеулі қатерге ұшыраған ал өткен жылы 10 млн. гектардан астам егістік жерлер жойылған

СУ ресурстары

Қазіргі уақытта 2030 жылға қарай экономиканың қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін 13-14 миллиард текше метр тұрақты су ресурстарының тапшылығы болжанады

АУА кеңістігі

Қалаларда ауаның ластану деңгейі жоғары, қатты бөлшектер концентрациясының деңгейі Европалық Одақта ондаған есе жоғары. Атмосфералық ауаның ластануы жылына 6 мыңға дейін мерзімсіз өлімге себеп болып есептеледі

Адам денсаулығы

Қоршаған ортаның ластануы адам денсаулығына кері әсерін тигізеді. Халықаралық зерттеулерге сәйкес жылына 10 жасқа дейінгі 40 мың бала қорғасынның шамадан тыс әсер ету салдарынан неврологиялық ауруларға шалдығады

- Орта және Шығыс Еуропа мен Орта Азия елдерінің арасында қоршаған ортаның органикалық заттармен ластауының көлемі жағынан Қазақстан екінші орында тұр.
- Қалдықтарды басқарудың бірыңғай жүйесі жоқ. Бақыланбайтын қоқыстардың және қалдықтарды көму орындарының 97% -ы санитарлық нормалардың талаптарына сәйкес келмейді.

Табиғи ресурстарды тиімсіз пайдаланудан қолдан шығарып алатын пайда 2030 жылға қарай 7 млрд. дейін АҚШ долларын құрауы мүмкін.

Қазақстан Республикасының «жасыл экономикаға» көшу тұжырымдамасы

**Ресурстарды (су, жер,
биологиялық және т.б.)
пайдаланудың және
басқарудың тиімділігін
арттыру**

**Қоршаған ортаның қысымын
төмендетудің экономикалық
тиімді жолдары арқылы
халықтың әл-ауқатын
жақсарту және қоршаған
ортаның сапасын арттыру**

**«ЖАСЫЛ ЭКОНОМИКАҒА» КӨШУДЕГІ НЕГІЗГІ
БАСЫМДЫҚ МІНДЕТТЕРІ**

**Қолданыстағы
жаңғырту және жаңа
инфрақұрылымды
салу**

**Ұлттық қауіпсіздікті,
оның ішінде су
қауіпсіздігін арттыру**

Қазақстан Республикасының “Жасыл Экономика”-ға көшу концепциясы Орындалу кезеңдері

2013-2020ж

бұл кезеңде мемлекеттің басты басымдығы ресурстарды пайдалануды оңтайландыру және экологиялық қызметтің тиімділігін арттыру, сондай-ақ «жасыл» инфрақұрылым құру болып табылады

2020-2030ж

қалыптасқан «жасыл» инфрақұрылым базасында суды ұқыпты пайдалануға, жаңартылатын энергетика технологияларын дамытуды көтермелеп, ынталандыруға және оны кеңінен пайдалануға, сондай-ақ құрылыстарды энергия тиімділігінің жоғары стандарттарының базасында салуға бағдарланған ұлттық экономиканы жаңарту басталады;

2030-2050ж

ұлттық экономиканың табиғи ресурстардың жаңартылуы мен орнықтылығы қағидаттарында пайдалануды талап ететін «үшінші өнеркәсіптік төңкеріс» деп аталатын қағидаттарға көшуі

Қазақстан Республикасының «жасыл экономикаға» көшу тұжырымдамасы

Су ресурстарын тұрақты басқару Су ресурстарының жетіспеушілігін азайту жолдары

1. Ауыл шаруашылықта суды үнемдеу (6,5-7млрд.м³ 2030жылға дейін). Бұл мақсатқа қол жеткізу үшін қажет 3 бағыт бойынша бастамалар:

- 1) суарудың қазіргі заманғы әдістерін және қазіргі заманғы су үнемдеу технологияларын енгізу (1,5 млрд. м³ үнемдеуге мүмкіндік береді)
- 2) құны жоғары және суды аз қажет ететін дақылдарға көшу; Балқаш-Алакөл және Арал-Сырдария бассейндерінде күтім мен суды көп қажет ететін дақылдарды - күріш пен мақтануды біртіндеп төмендету (2030 жылға қарай 3,5 млрд. м³ үнемдеуге мүмкіндік береді)
- 3) тасымалдау кезінде су шығындарын үш есе азайту (2030 жылға қарай 1,8 млн. м³ үнемдеу)

Қазақстан Республикасының «жасыл экономикаға» көшу тұжырымдамасы

Су ресурстарын тұрақты басқару

Су ресурстарының жетіспеушілігін азайту жолдары

2. Өнеркәсіптегі суды пайдаланудың тиімділігін 25% -ға арттыру (2030 жылға қарай 1,5-2 млрд м³ үнемдеуге мүмкіндік береді):

1. жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарда суды тұтынуды төмендету: энергия тиімділігін арттыру технологияларын енгізу (табиғи өнімді бірлікке шаққанда суды үнемдеуге әкеледі) және энергетика, тау-кен және металлургия салаларында суды үнемдеу (тұтынуды 20% төмендетеді); ағынды суларды қайта пайдалану (келесі 17 жылда 4% -ға өсуі күтіледі);

2. өнеркәсіптік кәсіпорындар үшін суды тұтыну және тазарту стандарттарын көбейту.

Қазақстан Республикасының «жасыл экономикаға» көшу тұжырымдамасы

Су ресурстарын тұрақты басқару Су ресурстарының жетіспеушілігін азайту жолдары

3. Коммуналдық шаруашылықта суды пайдаланудың тиімділігін арттыру (01млрд м³-қа дейін үнемдеуге болады)

- үйде және коммуналдық шаруашылықта судың ағып кетуді болдырмау;
- тарату желілеріндегі су қысымын бақылау;
- тұрмыстық техника мен санитарлық-техникалық жабдықтарға арналған су үнемдеу стандарттарын көтеру.

Қазақстан Республикасының «жасыл экономикаға» көшу тұжырымдамасы

Су ресурстарын тұрақты басқару

Су ресурстарының жетіспеушілігін азайту жолдары

4. Су ресурстарының қол жетімділігі мен сенімділігін арттыру (4,5-5 млрд. м³)

- көршілес елдермен келісімдерге қол қою / барлық су объектілеріне қатысты келісімдерге қол жеткізген келісімдерді жаңғырту;
- Жыл бойы ағын суларының резервуарларын ұстап тұру және ауыспалығын өтеу үшін су қоймаларын салу
- Жер асты суларын орнықты пайдалануды дамыту (геологиялық барлау, карталау және дамыту);
- Негізгі ирригациялық каналдарды, үлкен инфрақұрылымды жөндеу және қайта құру;
- Ағынды суларды тазарту қондырғыларын және тұзды және тұзды суларды тазарту құрылғыларын орнату;
- бассейндік жүйелерді қалпына келтіруге кешенді көзқарас, соның ішінде орман отырғызу, дельталарды қалпына келтіру, т.б.;
- Су ресурстарын басқару саясатын жетілдіру.

Қазақстанның су ресурстарын басқарудың мемлекеттік бағдарламасы

**2014 жылғы 4 сәуірде Қазақстан Республикасы Президентінің № 786
Жарлығымен бекітілді.**

Мемлекет басшысының «Қазақстан-2050» стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында ХХІ ғасырдың жаһандық он сын-қатерінің бірі болып белгіленген болжамдалатын судың тым тапшылығы және сол үшін біздің мемлекеттің су ресурстарына қатысты жаңа саясат тұжырымдау қажет екені. Үкіметке дәйектілікпен, бірінші кезеңде 2020 жылға қарай – тұрғындарды ауыз сумен қамтамасыз ету, 2040 жылға қарай суару проблемасын шешетін ұзақ мерзімді бағдарлама жасауды тапсырылды.

Қазақстанның су ресурстарын басқарудың мемлекеттік бағдарламасы

Бағдарламаның мақсаты: Су ресурстарын басқару тиімділігін арттыру арқылы Қазақстан Республикасының су қауіпсіздігін қамтамасыз ету

Бағдарламаның міндеттері:

Суды үнемдеу және қолданыстағы су ресурстарын тиімді пайдалану шараларын іске асыру арқылы халықты, қоршаған ортаны және шаруашылық секторларын су ресурстарымен қамтамасыз ету кепілдігі

Су ресурстарын басқару тиімділігін арттыру

Су экологиясының қауіпсіздігін қамтамасыз ету

Қазақстанның су ресурстарын басқарудың мемлекеттік бағдарламасы

Суды пайдалану тиімділігін арттыру жөніндегі шаралар:

1. Негізгі және шаруашылықаралық арналар мен су құбырлары желісіндегі шығындарды азайту;
2. Су тұтыну тиімділігін арттыру:
ауыл шаруашылығында, өнеркәсіпте; тұрғын үй-коммуналдық шаруашылықта

Қазақстанның су ресурстарын басқарудың мемлекеттік бағдарламасы

**Ұлттық және аймақтық деңгейде су ресурстарының
тапшылығын төмендету шаралары:**

1. Шекаралық келіссөздер
2. Жер асты суларын пайдалану
3. Жаңа инфрақұрылымды салу

Қазақстанның су ресурстарын басқарудың мемлекеттік бағдарламасы

Ауыз суға қолжетімділікті қамтамасыз ету, ағынды суларды тазарту және су ресурстарының сапасын жақсарту жөніндегі шаралар:

1. Коммуналдық шаруашылықтың инфрақұрылымын қалпына келтіру жұмыстары
2. Орталық ауыз сумен жабдықтау және су бұру үшін жаңа инфрақұрылымды дамыту
3. Ауыз суға және коммуналдық суларға арналған нормативтерді жаңарту және олардың сақталуы мониторингін қамтамасыз ету
4. Өндірістік қалдық суды тазарту бағдарламасын жүзеге асыру
5. Ішкі сумен жабдықтау және тұрмыстық және өнеркәсіптік қалдық суды тазарту туралы деректерге қатысты маңызды дағдыларды дамыту

Қазақстанның су ресурстарын басқарудың мемлекеттік бағдарламасы

Суды басқару жүйесін жетілдіру шаралары

1. Алап схемаларын жеклеп қарау және жаңалау;
2. Тарифтік саясатты жетілдіру;
3. Су ресурстарын басқару жөніндегі ведомствоаралық кеңес;
4. Судың зиянды әсерін болдырмау;
5. Дағдылар мен білімді жетілдіру және судың жетіспеушілігі туралы халықты ақпараттандыру

Қазақстанның су ресурстарын басқарудың мемлекеттік бағдарламасы

Мемлекеттік бағдарламаны іске асырудың басты 5 индикаторлары:

2020 жылға қарай су тұтынуды ЖІӨ бірлігіне нақты мәнде 2012 жылдың деңгейіне алғанда 33%-ға төмендетуге мүмкіндік береді

2020 жылға қарай қосымша жер үсті су ресурстарын 0,6 км³-қа ұлғайту

2020 жылға қарай қалалардың 100%-дан, ауылдарың 80%-дан кем емес деңгейде орталықтандырылған ауыз сумен жабдықтау

Суды жүйелеріне қолжетімділігі бар су пайдаланушылардың үлесі: 2020 жылға дейін қалаларда 100%-дан кем емес; ауылдық елді-мекендерде 20%-дан кем емес

Судың табиғи аймақтарының жылдық ағынын сақтау және навигацияны 39 км³ деңгейде ұстау

Осы көрсеткіштерге қол жеткізу үшін 2014-2020 жылдарға арналған іс-шаралар жоспары әзірленді және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 5 мамырдағы № 457 қаулысымен бекітілді